

**GREEN
DEAL**

013.
DUURZAME
ZORG

**Werken aan een
duurzame bedrijfsvoering**

Green Deal

013 DUURZAME ZORG

**Draaiboek duurzame mobiliteit -
Sjabloon Mobiliteitsplan Zorgorganisaties**

**Vlaamse
overheid**

[GREENDEALS.BE](https://greendeals.be)

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Karine Moykens
Secretaris-generaal
Departement Zorg
Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel
www.departementzorg.be

Samenstelling

Als facilitator van de Green Deal Duurzame Zorg ondersteunde het Departement Zorg de ontwikkeling van dit document.

Dit draaiboek is tot stand gekomen binnen de Green Deal Duurzame Zorg – Thema ‘Klimaat en infrastructuur’ (=KI). De ontwikkeling vond plaats binnen het KI-team Mobiliteit.

Afbeelding cover

Adobe Stock

Depotnummer

D/2026/3241/108

Publicatiedatum

Maart 2026

INHOUD

Inleiding en leeswijzer	5
Mobiliteit in Vlaanderen en in de zorg	5
Leeswijzer	7
Wetgeving.....	8
Klimaatakkoord.....	8
Vlaamse mobiliteitsvisie 2040.....	9
Verplichtingen voor laadpunten	10
Overige regelgeving	10
Beleidskader en draagvlak	11
Doel duurzaamheidsbeleid.....	11
Draagvlak creëren.....	11
Nulmeting, monitoring & doelen stellen.....	13
Inventariseer vervoerskilometers en/of brandstofverbruik per locatie.....	13
Analyseer de vervoersimpact.....	14
Inventariseer huidig vervoerbeleid.....	15
Doelen stellen	15
Aanpak duurzame mobiliteit	17
Minder kilometers.....	18
Alternatief vervoer	18
Zuinig en schoon rijden	18
Wagenpark onderhouden.....	18
Wagenpark vernieuwen.....	19

Maatregelen	20
Woon-werkverkeer	20
Dienstverplaatsingen	23
Bezoekersverkeer	24
Personenvervoer	25
Goederenvervoer	26
Subsidies en financiële regelingen	27
Pendelfonds	27
Subsidiedecreet Mobiliteitsverenigingen en -projecten	27
Laten proeven van duurzame vervoermiddelen	27
Subsidiemanager	27
Subsidedatabank duurzame mobiliteit	28
Andere bronnen:	28
Nuttige links	29

Inleiding en leeswijzer

Dit draaiboek is geschreven door het KI-team Mobiliteit, een van de werkgroepen binnen de [Green Deal Duurzame Zorg](#). Het KI-team mobiliteit bestaat uit medewerkers uit de Vlaamse zorg- en welzijnssectoren.

De basis voor dit draaiboek ligt in Nederland, waar het 'Draaiboek Duurzame Mobiliteit voor intramurale zorgorganisaties' werd opgesteld door leden van de MPZ-werkgroep Vervoer & Duurzaamheid. We bedanken hen, en in het bijzonder Marijke Hegger van Stichting Stimular, voor de waardevolle uitwisseling en het beschikbaar stellen van het originele draaiboek.

Met deze editie - een vereenvoudigde of light versie van het Nederlandse draaiboek - willen we organisaties binnen het Vlaamse zorglandschap een praktisch hulpmiddel aanreiken om aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun mobiliteit.

Mobiliteit in Vlaanderen en in de zorg

De zorgsector in België is een van de grootste werkgevers, met meer dan 700.000 werkenden - goed voor zo'n 15% van de actieve beroepsbevolking. Deze sector omvat uiteenlopende functies, waaronder 140.000 verpleegkundigen, 100.000 verzorgenden en 35.000 artsen, evenals sociaal werkers, administratief personeel en onderhoudsmedewerkers.

De zorgsector bevindt zich in de frontlinie van de klimaatverandering, maar draagt er tegelijk ook aanzienlijk aan bij. Voor het eerst werd de uitstoot van broeikasgassen door de Belgische zorgsector in detail onderzocht, in het kader van de studie [Operation Zero](#). Uit deze studie blijkt dat maar liefst 5% van de nationale uitstoot afkomstig is van de gezondheidszorg. Zonder bijkomende maatregelen dreigt deze uitstoot tegen 2050 zelfs met 61% toe te nemen.

Deze cijfers onderstrepen de dringende noodzaak om de ecologische voetafdruk van de zorgsector te verkleinen.

Actuele emissies in de zorgsector

De Belgische gezondheidszorg stoot jaarlijks 9.901 kiloton CO₂-equivalent uit – goed voor ongeveer 5% van de totale uitstoot in ons land.

Binnen de sector zijn ziekenhuizen de grootste uitstoters. Zij zijn verantwoordelijk voor ongeveer 55% van de totale emissies van de zorgsector.

De uitstoot kan worden onderverdeeld in drie categorieën (scopes):

- **Scope 1 – directe emissies:** Deze maken 11% uit van de sectorale uitstoot en zijn afkomstig van bronnen binnen de organisatie zelf, zoals verwarming en eigen voertuigen.
- **Scope 2 – indirecte emissies uit energieverbruik:** Goed voor 3% van de uitstoot, afkomstig van ingekochte elektriciteit, warmte en koeling.
- **Scope 3 – overige indirecte emissies:** vertegenwoordigt maar liefst 86% van de uitstoot. Binnen deze categorie komt 63% voort uit de aankoop van goederen en diensten, met name farmaceutische producten, medisch materiaal en catering. Maar ook zakelijk en woon-werkverkeer en transport dat je uitbesteedt.

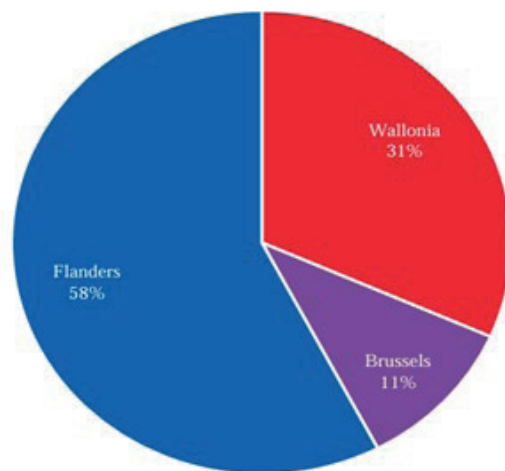
Deze cijfers maken duidelijk dat verduurzaming van de hele keten – van inkoop tot energiegebruik – cruciaal is voor een klimaatvriendelijke zorgsector.

Figuur 1: Uitstoot Belgische zorgsector volgens scope¹

	Emissions ktCO ₂ e	Share of total emissions, %
Non-vehicles fuel use	806	8.1%
Vehicles fuel use	277	2.8%
Scope 1	1,084	10.9%
Scope 2^{1,2}	269	2.7%
Pharmaceuticals ^{1,3}	3,045	30.8%
Business services	1,625	16.4%
Medical equipment/instruments	1,346	13.6%
Food/catering	775	7.8%
Manufactured fuels, chemicals, and gases	539	5.4%
Other manufactured products	303	3.1%
Construction and maintenance services	208	2.1%
Other procurement	198	2.0%
Information and communication technologies and services	166	1.7%
Fossil fuels (coal, oil, etc.)	152	1.5%
Transport	84	0.8%
Waste, water, and sanitation	63	0.6%
Electricity and steam (scope 3)	45	0.5%
Scope 3	8,549	86.4%
Scope 1, 2, and 3 Total	9,901	100.0%

Figuur 2: Emissies per regio²

Region	Total Emissions (ktCO ₂ e)	% of Total Emissions	% Population
Wallonia	3,125	31.6%	31.6%
Brussels	1,057	10.7%	10.6%
Flanders	5,719	57.7%	57.8%
Total	9,901		

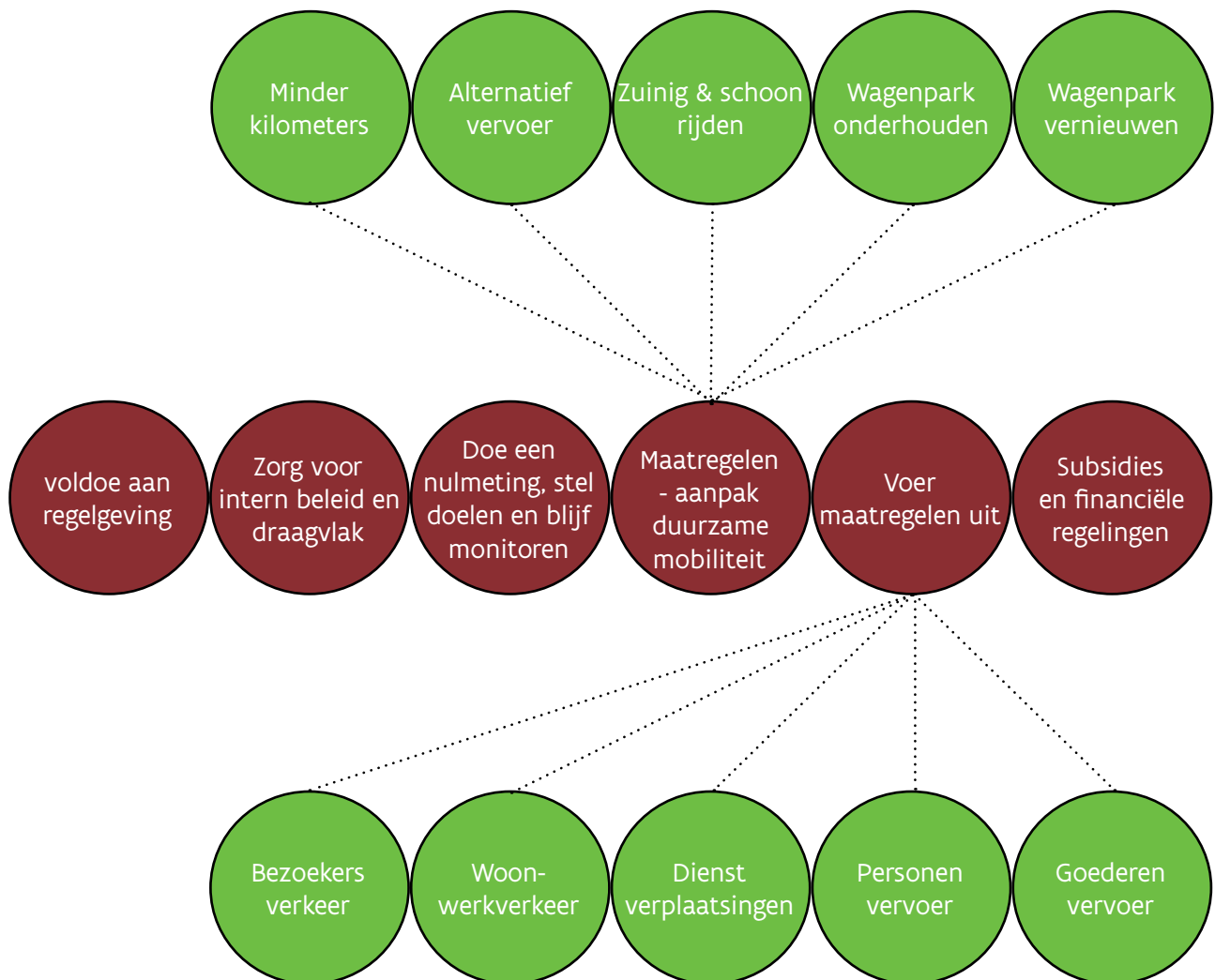
Samengevat heeft mobiliteit in Vlaanderen een significante invloed op het milieu, met name door de uitstoot van schadelijke stoffen en broeikasgassen.

1 Bron: <https://www.leefmilieu-gezondheid.be/nl/nieuws/operation-zero-eerste-stap-naar-de-vergroening-van-de-gezondheidszorg>

2 Bron: <https://www.leefmilieu-gezondheid.be/nl/nieuws/operation-zero-eerste-stap-naar-de-vergroening-van-de-gezondheidszorg>

Leeswijzer

Ga met behulp van het onderstaande stroomdiagram aan de slag met dit draaiboek. Naast het woon-werkverkeer en de dienstverplaatsingen worden ook het personenvervoer, bezoekersverkeer en goederenvervoer meegenomen in dit draaiboek. Afhankelijk van hoever je organisatie al staat, kan je eventueel hoofdstukken overslaan of snel doorlopen.

Wetgeving

Klimaatakkoord

AKKOORD VAN PARIJS

In december 2015 bereikten 195 landen een historisch akkoord: het Akkoord van Parijs. Dit ambitieuze klimaatakkoord vormt de basis voor het huidige internationale en nationale klimaatbeleid en biedt een duidelijk richtsnoer voor de komende decennia.

DOELSTELLINGEN VAN HET KLIMAATAKKOORD

Het akkoord van de klimaatconferentie van Parijs is bindend voor de partijen die het hebben onderschreven. Het Akkoord van Parijs legt vier belangrijke kernprincipes vast:

- De **wereldwijde temperatuurstijging** ten opzichte van het pre-industriële niveau (ca. 1750) moet ruim onder de 2 graden Celsius blijven, en bij voorkeur beperkt worden tot maximaal 1,5 graad.
- Landen moeten zich **aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering** en hun samenleving weerbaarder maken (de invulling hiervan blijft bewust flexibel).
- De **uitstoot van broeikasgassen** moet drastisch dalen, door de overgang naar een klimaatneutrale samenleving (ook hier blijft de definitie open, om ruimte te laten voor nationale invulling).
- Er moet een **financieel systeem** komen dat deze transitie naar een klimaatneutrale en klimaatbestendige wereld ondersteunt.

Deze verplichtingen gelden voor alle landen die het akkoord ondertekend hebben. Anders dan in het Kyotoprotocol, maakt het Akkoord van Parijs geen onderscheid tussen ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden. Daarmee wordt benadrukt dat iedereen verantwoordelijkheid draagt in de strijd tegen klimaatverandering – zij het met verschillende middelen en tempo's.

EUROPESE GREEN DEAL EN KLIMAATWET

Het Vlaamse energie- en klimaatbeleid wordt mee vormgegeven binnen het bredere kader van de Europese Unie. Met de Europese Green Deal wil de EU een breed scala aan maatregelen invoeren om het hoofd te bieden aan de klimaat- en milieuproblematiek. Een van de belangrijkste ambities van deze Green Deal is om van Europa het eerste klimaatneutrale continent te maken.

Deze doelstelling is officieel vastgelegd in de Europese Klimaatwet. Hierin verbinden de lidstaten zich ertoe om samen klimaatneutraliteit te bereiken tegen 2050. Daarnaast werd afgesproken dat tegen 2030 al een belangrijke stap gezet moet worden: een netto-uitstootreductie van 55% ten opzichte van het niveau in 1990.

GEEN NIEUWE CO₂-UITSTOTENDE PERSONENAUTO'S EN LICHTE BEDRIJFSVOERTUIGEN VANAF 2035

Zowel Europa als Vlaanderen hebben regels goedgekeurd om nieuwe auto's en bedrijfsvoertuigen op fossiele brandstoffen te verbieden. Vlaanderen wilde hierin eerst vooroplopen, maar heeft dat plan teruggeschroefd en volgt nu de Europese doelstellingen. Volgens de huidige Europese regels (april 2023) mogen er vanaf 2035 geen nieuwe personenauto's en lichte bedrijfsvoertuigen met CO₂-uitstoot meer verkocht worden. Er zijn echter stemmen die pleiten voor soepelere regels. Daarom is de geplande evaluatie van deze wetgeving vervroegd van 2026 naar 2025.

Meer informatie: [Vlaanderen.be](https://vlaanderen.be)

Vlaamse mobiliteitsvisie 2040

Op 9 juli 2021 keurde de Vlaamse Regering de [Vlaamse Mobiliteitsvisie 2040](#) goed. Deze visie geeft richting aan het mobiliteitsbeleid voor de komende twintig jaar, met als ambitie: slim geregeld verkeer en vervoer dat mensen en bedrijven duurzaam met elkaar verbindt.

De Mobiliteitsvisie 2040 is een toekomstgericht en ambitieus plan dat streeft naar een vlotte, veilige én duurzame mobiliteit. Het fungeert als een inspirerend en flexibel kader voor beleidsbeslissingen op Vlaams, regionaal en lokaal niveau.

De visie werd opgesteld op basis van uitgebreide bevestigingen en analyses, in samenwerking met steden, gemeenten, provincies en mobiliteitsexperts. Het resultaat is een gedeeld toekomstbeeld dat uitnodigt tot samenwerking en innovatie in het mobiliteitsbeleid.

Verplichtingen voor laadpunten

In de meeste gevallen is het verplicht om laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen te installeren op parkeerterreinen van gebouwen.

Deze verplichtingen zijn het gevolg van de Vlaamse omzetting van de [Europese Richtlijn over de Energieprestatie van Gebouwen](#).

De verplichtingen staan handig voorgesteld op deze [webpagina](#).

Overige regelgeving

Onze opsomming heeft niet de ambitie om volledig te zijn, maar wil de thematiek van duurzame mobiliteit plaatsen binnen het bredere kader van de groene transitie. Het dient als houvast voor het starten van mobiliteitsinitiatieven binnen jouw organisatie.

Op de website van de federale overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer is een apart hoofdstuk gewijd aan duurzame mobiliteit. De website biedt een overzicht van de belangrijkste wetteksten met betrekking tot duurzame mobiliteit in België:

<https://mobilit.belgium.be/nl/duurzame-mobiliteit/wetgeving-en-regelgeving>

Beleidskader en draagvlak

Doel duurzaamheidsbeleid

In zorgorganisaties is aandacht voor duurzame bedrijfsvoering niet altijd vanzelfsprekend. Het is essentieel om ondersteuning te creëren doorheen de gehele organisatiestructuur. Bestuursorganen, management, medewerkers en ook de doelgroepen moeten worden betrokken en goed geïnformeerd.

Een effectieve manier om dit te doen, en wat al in veel organisaties is uitgerold, is het oprichten van een duurzaamheidsteam of [green team](#). Dit team is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van intern beleid, waarbij duurzame mobiliteit een belangrijk actiedomein is. [Sustatool](#) kan hierbij ondersteunen: een gratis online applicatie die organisaties helpt een maatwerkstrategie te ontwikkelen en duurzaamheid te integreren en op te volgen.

Een goed doordacht mobiliteitsplan maakt dan altijd deel uit van dit beleid, gezien de bijdrage van mobiliteit aan de emissies van de zorgsector in alle drie de scopes.

Duurzaamheid beperkt zich echter niet alleen tot ecologische en klimaatthema's. Verschillende [SDG's](#) (Sustainable Development Goals) vragen aandacht voor andere belangrijke thema's zoals armoede, gelijkheid, waardigheid en de vermindering van ongelijkheid. In dit kader is de link naar vervoersarmoede snel gelegd, een uitdaging die goed bekend is in de zorgsector.

Daarom moet het opstellen van een duurzaam mobiliteitsplan altijd ook rekening houden met deze sociale en economische uitdagingen.

Draagvlak creëren

Met een door de directie onderschreven milieu- en duurzaamheidsbeleid kan de organisatie aan de slag met het opstellen van een vervoersmanagementplan of -beleid. Dit kan ook worden toevertrouwd aan een bestaande werkgroep duurzaamheid.

Het is belangrijk dat het bestuur blijvende aandacht heeft voor het thema. Dit kan bijvoorbeeld door het verankeren van duurzame mobiliteit in de portefeuille van een van de bestuurders of van het managementteam (bijvoorbeeld een klimaatverantwoordelijke). Dit zorgt ervoor dat duurzame mobiliteit op de lange termijn de aandacht krijgt die het verdient.

Een goed vervoersmanagementplan beschrijft niet alleen de doelstellingen, maar ook de werkwijzen, planning, uitvoering en beoordeling.

Voor de uitvoering is draagvlak onder de werknemers essentieel. In veel zorgorganisaties is het handig om het thema duurzame mobiliteit per afdeling te agenderen. Begin met het betrekken van een klein team: het afdelingshoofd en enkele medewerkers. Samen kunnen jullie een plan op maat maken voor de afdeling.

Mobiliteit is vaak een gevoelig onderwerp, zeker als het gaat over woon-werkverkeer, aangezien dit raakt aan persoonlijke gedragingen en keuzes. De meest effectieve maatregelen om de vervoersimpact te reduceren, hebben vaak betrekking op gedragsverandering bij medewerkers.

Het verminderen van kilometers of overstappen op alternatief vervoer vraagt om een aanpassing in gewoonten en keuzes.

Om weerstand in de organisatie te voorkomen, te verminderen of weg te nemen, is het van belang om de ondernemingsraad (OR) en werknemers zo vroeg mogelijk te betrekken bij de ontwikkeling van beleidsplannen rondom duurzame mobiliteit. Het is belangrijk om te achterhalen wat medewerkers belemmert of motiveert, en waar je invloed op hebt. Op die manier kun je de meest effectieve maatregelen nemen.

Maar waarom is het creëren van draagvlak voor duurzaamheid zo moeilijk? Hoe kun je hier het beste mee omgaan? [Supply Value](#) heeft hier onderzoek naar gedaan en kwam tot de volgende aanbevelingen:

Ook [TheGoodWave](#) biedt interessant materiaal aan om je doelgroepen in beweging te zetten en hen te stimuleren bij het implementeren van duurzame initiatieven. The Good Wave biedt ook gratis opleidingen aan. Dit alles kan een waardevolle bron zijn om medewerkers te motiveren en concrete stappen richting verduurzaming van mobiliteit te zetten.

Nulmeting, monitoring & doelen stellen

Door de vervoerskilometers voor je eigen organisatie te registreren en te analyseren, kun je beoordelen of er veel of juist weinig vervoerskilometers gemaakt worden en welke transportmiddelen er voornamelijk worden gebruikt. Daarnaast geeft een inventarisatie van het huidige vervoersbeleid/vervoersmaatregelen inzicht in de doelstellingen en maatregelen die al genomen zijn. Gebruik de uitkomsten van deze nulmeting om gericht maatregelen te nemen. Monitor het vervoer de volgende jaren om te zien of de maatregelen effect hebben en waar nodig aan te scherpen.

Inventariseer vervoerskilometers en/of brandstofverbruik per locatie

Inventariseer in ieder geval per locatie het aantal vervoerskilometers en de getankte brandstof (liters) en/of elektriciteit (kWh).

Voor het onderdeel woon-werkverkeer vind je een goede startbasis in de enquête over het woon-werkverkeer. Dit is een federale enquête die door de FOD Mobiliteit en Vervoer wordt georganiseerd en die om de drie jaar plaatsvindt. Het is een wettelijke verplichting (programmawet van 8 april 2003) voor alle publieke en private werkgevers in België die gemiddeld meer dan 100 mensen in dienst hebben en betreft de woon-werkverplaatsingen van hun werknemers. Hieruit kan je alvast de modal split van je woon-werkverkeer afleiden (% auto, % fiets, ...).

Je kan ook een Mobiscan uitvoeren. De Mobiscan is een gedetailleerde mobiliteitsanalyse die bedrijven, organisaties en lokale besturen helpt om het woon-werkverkeer van hun medewerkers in kaart te brengen en te verduurzamen. Deze scan wordt in Vlaanderen vaak gratis aangeboden door provinciale mobiliteitspunten, zoals in Antwerpen, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen

Ten slotte zijn er andere gegevens die je vaak via je personeelsdienst of boekhouding kan opvragen.

Daarnaast zijn er verschillende manieren om het vervoersgedrag - ander dan woon-werk - binnen je organisatie in kaart te brengen:

- Gedeclareerde kilometers: maak een onderscheid tussen dienstverplaatsingen en woon-werkverkeer. Noteer steeds het type voertuig en de gebruikte brandstofsoort.
- Enquête: door een vervoersenquête te doen onder medewerkers en bezoekers, kan je meer te weten komen over het vervoersgedrag. Naast het aantal kilometers dat jaarlijks gereden wordt, kan je ook uitzoeken welke transportmiddelen mensen daadwerkelijk gebruiken en wat hun beweegredenen hiervoor zijn.
- Kentekenparkeren: in een online portaal geven medewerkers zelf aan op welke momenten de auto gebruikt wordt voor woon-werkverkeer. Op deze manier kan het woon-werkverkeer met de auto zeer accuraat worden bijgehouden.
- Analyse parkeergelegenheden: een andere optie om meer inzicht te krijgen in de daadwerkelijk gebruikte vervoermiddelen, is een steekproefsgewijze analyse van de parkeergelegenheden. Door te tellen hoeveel auto's en fietsen op verschillende dagen

door het jaar op de parkeergelegenheden te vinden zijn, krijg je een globaal beeld van het gebruik van transportmiddelen.

- Een meting laten uitvoeren door een gespecialiseerd bureau.
- Registratiesysteem: indien gebruikgemaakt wordt van een systeem dat de ritten van medewerkers registreert, kan hierbij meestal ook aangegeven worden welk soort brandstof en type voertuig er gebruikt zijn.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende types vervoer en de meest voorkomende vormen van registratie. Maak een overzicht van deze gegevens in Excel of gebruik een monitoringstool zoals de Mobiscan, zodat je de gegevens door de jaren heen kunt volgen en vergelijken.

Tabel 3 Overzicht vervoerstypes

Vervoerstype	Veel voorkomende registratie
Woon-werk	Brandstofgegevens
Dienstverplaatsingen	Werknemersgegevens (woonlocatie)
Bezoekers	Gedeclareerde kilometers
Personen	Registratiesysteem
Goederen	Enquête

Mogelijke hulpbronnen voor het inventariseren:

- Opmaken van een Mobiscan:
 - » <https://ecoswitch.be/tips-en-tools/mobiscan-meten-is-weten>
 - » [Provinciale Mobiliteitspunten | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/provinciale-mobiliteitspunten)
- Informatie rond woon-werkverkeer;
 - » <https://mobilit.belgium.be/nl/duurzame-mobiliteit/enquetes-en-resultaten/federale-enquete-woon-werkverkeer/federale-enquete-woon>;

Analyseer de vervoersimpact

Zodra het aantal vervoerskilometers bekend is, kan men de milieu-impact en CO₂-uitstoot van het vervoer analyseren. Hiervoor kan je, aanvullend aan de nulmeting voor de gehele organisatie, onderzoeken op welke manieren werknemers (zie ook Mobiscan hierboven) en bezoekers daadwerkelijk naar en van de instelling reizen. Met de resultaten van dit onderzoek kan je vervolgens de totale milieu-impact en CO₂-uitstoot van het vervoer bepalen. Op deze manier kan je bepalen waar eventueel nog besparingspotentieel zit.

Registreer de gegevens over de gebruikte vervoersmiddelen in Excel of een monitoringstool, zodat je de gegevens over de jaren heen kunt volgen. Voer op regelmatige basis een nieuwe analyse uit of zorg voor een continu registratiesysteem, zodat je de impact accuraat kunt monitoren en de effectiviteit van genomen maatregelen kunt beoordelen.

Inventariseer huidig vervoerbeleid

Voor je begint met het opstellen of aanpassen van het vervoersbeleid, is het belangrijk om eerst te bekijken wat er al bestaat binnen je organisatie. In veel zorginstellingen zijn al vervoersmaatregelen of regelingen ingevoerd.

Door de huidige situatie goed in kaart te brengen, voorkom je dat je maatregelen dubbel uitvoert of herhaalt die in het verleden niet effectief bleken.

Inventariseer voor onderstaande aspecten de huidige situatie:

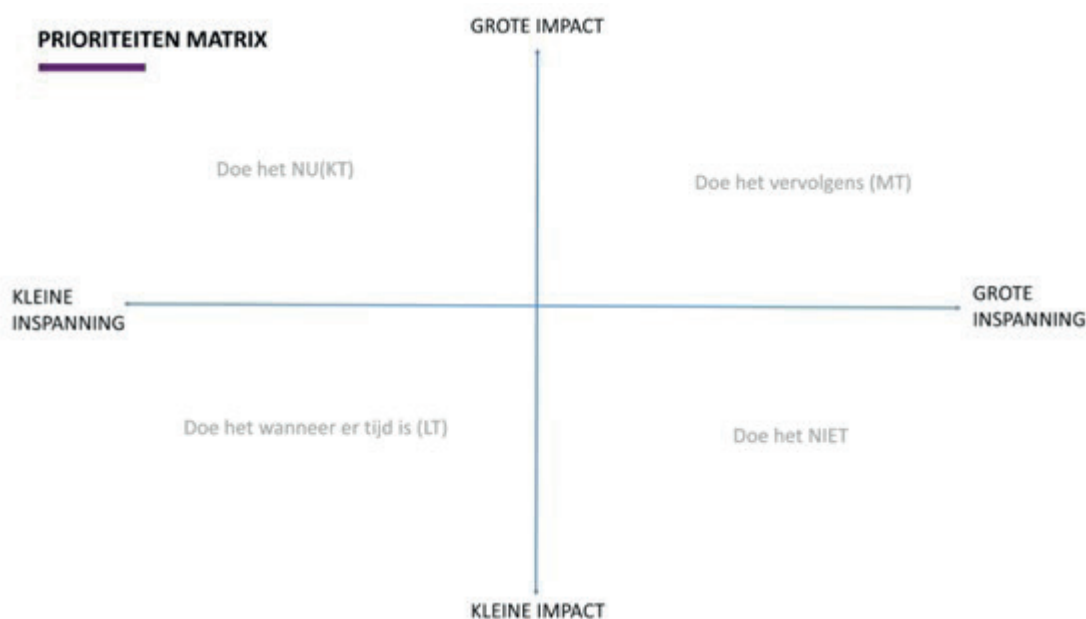
- **Regelingen:** welke afspraken bestaan er rond vervoer (bijv. fietsleasing, thuiswerkbeleid)?
- **Vergoedingen:** worden er reiskosten vergoed? Zo ja, voor wie en op welke manier?
- **Voorzieningen:** denk aan fietsenstallingen, laadpalen, douches, parkeerplaatsen.
- **Bereikbaarheid:** hoe goed is de locatie bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen?
- **Communicatie:** hoe worden medewerkers geïnformeerd over mobiliteitsmaatregelen?

Doelen stellen

Bij het formuleren van doelstellingen kan je gebruikmaken van verschillende bronnen: wettelijke verplichtingen, de input van medewerkers, de onderzoeksresultaten én de nulmeting.

Door deze doelstellingen over de tijd uit te zetten, ontstaat een routekaart met daarin per vervoerstype de te behalen CO₂-besparing binnen een bepaalde periode. Per besparing wordt aangegeven welke acties en maatregelen daarvoor nodig zijn (zie hoofdstukken [Aanpak Duurzame Mobiliteit](#) en [Maatregelen](#)).

Op vlak van **timing** kunnen de acties ingedeeld worden in korte termijn doelen en lange termijn doelen. De quick wins kunnen snel worden ingevoerd in de organisatie en kunnen sensibiliseren:

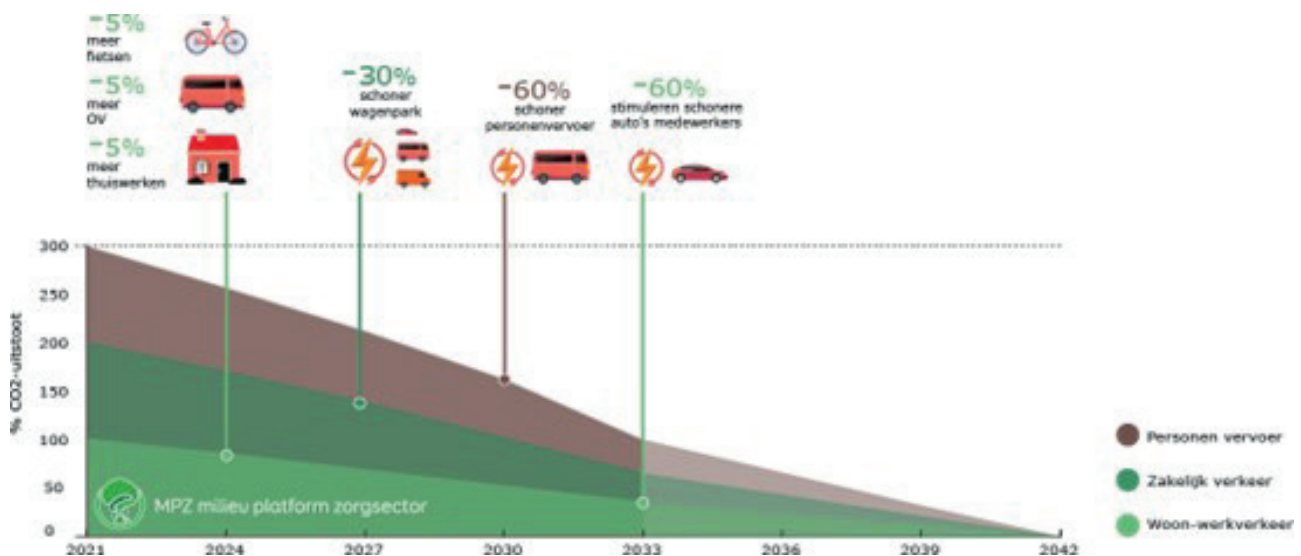

Onderstaande figuur toont een voorbeeld van een routekaart richting zero-emissie mobiliteit, met zowel korte als lange termijn doelen. De doelstellingen in dit voorbeeld zijn gebaseerd op actuele ontwikkelingen in wetgeving, technologie en vraag vanuit gebruikers. Het eigen wagenpark en het (uitbested) personenvervoer zullen als eerste verduurzamen.

Voor het doelgroepenvervoer heeft de overheid al specifieke wet- en regelgeving uitgewerkt. Wat het eigen wagenpark betreft: dit bestaat vaak uit leasewagens met een vervangingscyclus van 4 tot 8 jaar. Dat maakt deze momenten ideaal om over te schakelen naar elektrische voertuigen.

De verduurzaming van het woon-werkverkeer zal waarschijnlijk trager verlopen, omdat organisaties en overheid hier minder directe invloed op hebben. Toch bieden de huidige evoluties in elektrisch vervoer, telewerk en digitale zorg (e-zorg) steeds meer mogelijkheden om ook hier de uitstoot fors te reduceren binnen een termijn van 12 tot 15 jaar.

Figuur: Voorbeeld doelstellingen duurzame mobiliteit – naar zero-emissie in 2042

Er moet ook nadrukkelijk gewezen worden op de gedeelde verantwoordelijkheid van zowel de organisatie (directie en kaderleden) als haar medewerkers. Iedereen heeft een rol te spelen in de transitie naar duurzame mobiliteit.

Sensibiliseringscampagnes kunnen hierin een groot verschil maken door bewustzijn te creëren en gedrag mee te sturen (zie ook de inleiding).

Daarnaast zijn ook externe partners belangrijke schakels. Het is essentieel om hen als hulpbronnen in kaart te brengen. Ze vormen een belangrijke hefboom voor het welslagen van duurzaam mobiliteitsbeleid. Meer hierover vind je in hoofdstuk '[Nuttige links](#)'.

Aanpak duurzame mobiliteit

In dit hoofdstuk bekijken we welke stappen je als organisatie kunt zetten om de CO₂-uitstoot en milieu-impact van verkeer te verminderen. De aanpak is gebaseerd op het 3V-model van duurzame mobiliteit, dat bestaat uit drie opeenvolgende strategieën. Elke stap draagt bij, maar de eerste heeft de grootste impact.

1. Verminderen

- » Beperk het aantal verplaatsingen en het energieverbruik. Voorbeelden: thuiswerk, videobellen, slimme rittenplanning.

2. Verschuiven

- » Stimuleer het gebruik van **duurzame vervoerswijzen**. Voorbeelden: fietsen, wandelen, openbaar vervoer, carpoolen, deelmobiliteit.

3. Verschonen

- » Maak het resterende vervoer zo **schoon en efficiënt mogelijk**. Voorbeelden: overstappen op elektrische voertuigen, zuinige wagens, ecodriving.

Op basis van deze 3 stappen zijn de vervoersmaatregelen verdeeld in 5 categorieën.

1. Minder kilometers
2. Alternatief vervoer
3. Zuiniger rijden
4. Onderhouden wagenpark
5. Wagenpark vernieuwen

De eerste drie categorieën richten zich op alle vormen van vervoer die verbonden zijn aan de organisatie. Ze zijn geordend volgens hun potentiële impact op het verminderen van CO₂-uitstoot, waarbij categorie 1 de grootste impact heeft.

Tip: Begin steeds met maatregelen uit categorie 1. Deze leveren doorgaans de meeste winst op, zowel ecologisch als economisch.

In de volgende paragrafen wordt elke categorie kort toegelicht, samen met de koppeling aan het 3V-model (Verminderen – Verschuiven – Verschonen).

In hoofdstuk '[Maatregelen](#)' worden per categorie concrete voorbeelden van maatregelen en eventueel beschikbare best practices gedeeld.

Minder kilometers

Door het aantal gereden kilometers te beperken, verlaag je rechtstreeks het energieverbruik voor vervoer. Maatregelen binnen deze categorie vallen onder het principe 'verminderen' en hebben daarmee de grootste impact op het reduceren van de milieuvoetafdruk van de organisatie. Ze vormen de eerste en meest effectieve stap richting duurzame mobiliteit.

Alternatief vervoer

Door het gebruik van alternatief vervoer in plaats van auto's wordt de energievraag voor vervoer verminderd of zelfs volledig geëlimineerd, en wordt vaker gebruikgemaakt van duurzamere energiebronnen (verschuiven - 3 V's van duurzame mobiliteit). De impact van deze maatregelen hangt sterk af van de uitgangspositie van de organisatie en het soort vervangend vervoer dat wordt gekozen.

Hier kan het STOP-principe worden toegepast, waarbij de prioriteit eerst naar Stappen, dan Trappen (fiets), vervolgens Openbaar vervoer en dan pas naar Privé vervoer gaat.

Zuinig en schoon rijden

Als reductie of vervanging van fossiele voertuigen niet mogelijk is via eerdere maatregelen, kan de focus verschuiven naar zuiniger rijgedrag (stap 3 van de 3 V's - verschonen). Deze maatregelen helpen om fossiele brandstoffen zo efficiënt en schoon mogelijk te gebruiken, waardoor de milieu-impact wordt geminimaliseerd.

Wagenpark onderhouden

Door het eigen wagenpark goed bij te houden kan middels stap 1 en 3 van de 3 V's van duurzame mobiliteit bijgedragen worden aan duurzamere mobiliteit. Zo kan bijvoorbeeld het aanschaffen van boordcomputers en routeplanners zorgen voor minder kilometers en dus minder energieverbruik terwijl het toepassen van roetfilters en het verkleinen van de rolweerstand zorgen voor een zo efficiënt en schoon mogelijk gebruik van de fossiele brandstoffen.

Wagenpark vernieuwen

Bij het vernieuwen van het wagenpark kan duurzaamheid in alle drie de stappen van de 3 V's van duurzame mobiliteit worden geïntegreerd:

- Stap 1: vermijden van onnodige kilometers door gebruik van boordcomputers en routeplanners.
- Stap 2: vervangen van benzine- en diesellovertuigen door elektrische voertuigen.
- Stap 3: aanschaffen van schonere en zuinigere voertuigen voor een efficiënter gebruik van fossiele brandstoffen.

Maatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen per vervoerstype gepresenteerd. De maatregelen zijn gegroepeerd in vijf categorieën:

1. Minder kilometers
2. Alternatief vervoer
3. Zuinig en schoon rijden
4. Wagenpark onderhouden
5. Wagenpark vernieuwen

Woon-werkverkeer

Met woon-werkverkeer wordt het heen en weer reizen van de woon- of verblijfplaats naar een vaste werkplaats bedoeld. Heeft een werknemer een arbeidsovereenkomst waarin geen vast werkadres staat? Dan gelden alle reizen van de woon- of verblijfplaats naar een bedrijfsadres als woon-werkverkeer. Hieronder valt ook het af en toe reizen van de woon- of verblijfplaats naar het bedrijfsadres om daar bijvoorbeeld materialen op te halen.

Reizen van en naar andere plaatsen dan de hiervoor bedoelde vaste werkplaats of het bedrijfsadres gelden niet als woon-werkverkeer. Als bijvoorbeeld een arts of een verpleger naar het adres van een patiënt reist, dan is dat geen woon-werkverkeer.

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
MINDER KILOMETERS	Regeling thuiswerken en/of telewerken	https://www.vlaanderen.be/intern/werkplek/hybride-werken/hybride-werken
	Regeling met aangepaste werktijden of -wijzen en minder reisdagen	https://www.4dayweek.be/nl/pilootstudie-over-de-4-daagse-werkweek-met-arbeidstijdverkorting/
	E-zorgverlening (digitale zorg)	
	Maak van mobiliteit een thema bij een verhuis	
	Aannamebeleid gericht op medewerkers die nabij wonen	https://jobs.uzgent.be/content/Woon-werkverkeer/?locale=nl_NL
	Verhuiskosten- regeling die stimuleert dicht bij werk te wonen	
	Van- of carpoolen	https://www.carpool.be/nl/common/trus
	Specifiek voor Brussel	Een bedrijfsvervoerplan opstellen

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
ALTERNATIEF VERVOER	Maak van mobiliteit een thema bij een verhuis	
	Communiceer over bereikbaarheid en maak gebruik van wegenwerken in de buurt om alternatieve mobiliteitsopties kenbaar te maken	MPC Sint-Franciscus: Stel bereikbaarheidsfiches ter beschikking op de website: https://mpc-sintfranciscus.be/wp-content/uploads/MPC-Sint-Franciscus-Bereikbaarheidsfiche-Centrale-Campus-Lostraat-175-Roosdaal.pdf
	Parkeerbeleid	
	Vier de 'Dag van de fiets'	UPC Duffel: jaarlijks evenement. Ontbijt voor fietsers, klein geschenk, tombola, ...
	Fietsleasing	https://www.acerta.be/nl/werkgevers/verlonen-en-belonen/mobiliteit/fietsleasing-via-werkgever
	Mogelijkheid om in de trein te werken bij lange reistijden (passend bij werk)	
	Vergoed stallingkosten fiets bij station of OV-halte	https://mobilit.belgium.be/en/node/862
	Bied OV-abonnementen aan (of gedeeltelijke vergoeding)	https://werk.belgie.be/nl/themas/verloning/tussenkomst-van-de-werkgever-de-verplaatsingskosten-woon-werkverkeer
	Gecombineerd (openbaar) vervoer op maat	
	Mobiliteitsbudgetten	https://mobiliteitsbudget.be/nl
	Voorzieningen die gebruik van fiets ondersteunen (stalling, douche-en kleedruimte, fietspomp en reparatiesets, ...)	UPC Duffel: In 2019 Pendelfonds: bouw grote fietsenstalling met oplaadpunten / fietsmateriaal voor nieuwe fietsers. Zorgpunt Waasland: hesjes en fietstassen voor personeel, kms-vergoeding, veiligheidslessen (i.s.m. verzekeraar), ...
	Stel (elektrische) fiets of scooter beschikbaar	https://www.vdab.be/nieuwsbrief/03-2024/bedrijfsfiets https://www.vlaanderen.be/intern/woon-werkverkeer-personeel-vlaamse-overheid/bedrijfsfiets
	Stel een (deel)auto voor zakenreizen beschikbaar	
	Oplaadpunt voor elektrische voertuigen (evt. bidirectioneel)	

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
	Pendeldienst naar OV-knooppunt, P&R of transferium	
	Ga in gesprek met provincie/regio om bereikbaarheid met OV te verbeteren	https://www.vlaanderen.be/organisaties/provinciale-mobiliteitspunten
	Mobiliteitscampagne	
	Interne & externe communicatie over beleid en resultaten	
	Bouw wedstrijd-elementen in voor wie zich duurzaam verplaatst	MPC-Franciscus: wedstrijden/winstkansen zetten aan tot het gebruik van duurzame vervoersmodi. Zorg voor communicatie, getuigenissen, visuele stimulansen
	Veilig fietsen	• https://www.degroteverkeersquiz.be • Opleiding via https://www.vsv.be/aanbod/bedrijven • Verken samenwerking met https://tragewegen.be • Verken de mogelijkheden via je arbeidsongevallenverzekeraar of je sociaal secretariaat.
ZUINIG RIJDEN	Band op spanning	https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/auto-op-diesel-benzine-of-gas/hou-je-autobanden-op-spanning/#:~:text=Minder%20brandstof%20en%20minder%20slijtage,microplastics
	Energiezuinige rijstijl (Het Nieuwe Rijden)	https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/auto-op-diesel-benzine-of-gas/zuinig-rijden/

Dienstverplaatsingen

Met zakelijk verkeer wordt het reizen voor zakelijke doeleinden bedoeld met uitsluiting van het woon-werkverkeer. Als bijvoorbeeld een arts of een verpleger naar het adres van een patiënt of een conferentie reist, dan valt dat onder zakelijk verkeer. Pas onderstaande maatregelen toe om de CO₂-uitstoot en milieu-impact van het zakelijk verkeer te reduceren.

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
MINDER KILOMETERS	videoconferenties en telefonisch vergaderen	
ALTERNATIEF VERVOER	Maak van mobiliteit een thema bij een verhuis	
	Stel een deelauto voor zakenreizen beschikbaar	Zorgpunt Waasland: We plaatsen 11 elektrische autodeelwagens op onze campussen te gebruiken door medewerkers tijdens dienstverplaatsingen, maar ook bewoners, bezoekers en buurtbewoners: https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1739285591/repositories-prd/VIEWZ_2024-4_Art-p52_nu5dft.pdf
	Deel- of dienstfietsen voor zakelijk gebruik	
	Voorzieningen die gebruik van fiets ondersteunen (stalling, douche-en kleedruimte, fietspomp en reparatiesets, ...)	UPC Duffel: In 2019 Pendelfonds: bouw grote fietsenstalling met laadpunten / fietsmateriaal voor nieuwe fietsers. Zorgpunt Waasland: hesjes en fietstassen voor personeel, km-vergoeding, veiligheidslessen (i.s.m. verzekeraar), ...
	Oplaadpunt voor elektrische voertuigen (evt. bi directioneel)	
	mobilitaitcampagne	
ZUINIG RIJDEN	Band op spanning	https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/auto-op-diesel-benzine-of-gas/hou-je-autobanden-op-spanning/#:~:text=Minder%20brandstof%20en%20minder%20slijtage,microplastics
	Energiezuinige rijstijl (Het Nieuwe Rijden)	https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/auto-op-diesel-benzine-of-gas/zuinig-rijden/
	Monitor brandstofverbruik	

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
	Controleer en onderhoud voertuigen regelmatig	
WAGENPARK VERNIEUWEN	Vervanging wagenpark door schone en zuinige auto's	https://ecoscore.be/

Bezoekersverkeer

Zorgaanbieders kunnen het aantal reisbewegingen van bezoekers verminderen om de CO₂-uitstoot te verlagen. Dit kan onder andere door elektrisch aangedreven voertuigen te stimuleren, bijvoorbeeld door het plaatsen van laadpunten. Bij bezoekersverkeer moet ook rekening worden gehouden met de vervoersarmoede van kwetsbare groepen.

Een overzicht van deze en andere maatregelen is te vinden in onderstaande tabel.

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
MINDER KILOMETERS	Onderzoek bezoekersverkeer	
	Rechtstreeks toegankelijke lokale zorg	https://www.eerstelijnszone.be/over-ons
	Ritplanningssysteem	
	Stimuleer duurzaam bezoekersverkeer	
ALTERNATIEF VERVOER	Autodelen	Zorgpunt Waasland: We plaatsen 11 elektrische autodeelwagens op onze campussen te gebruiken door medewerkers tijdens dienstverplaatsingen, maar ook bewoners, bezoekers en buurtbewoners: https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1739285591/repositories-prd/VIEWZ_2024-4_Art-p52_nu5dft.pdf
	Parkeerbeleid	
	Pendeldienst naar OV-knooppunt, P&R of transferium	
	Informeer bezoekers over openbaar vervoer	MPC Sint-Franciscus: Stel bereikbaarheidsfiches ter beschikking op de website: https://mpc-sintfranciscus.be/wp-content/uploads/MPC-Sint-Franciscus-Bereikbaarheidsfiche-Centrale-Campus-Lostraat-175-Roosdaal.pdf
	Voorzie fietstaxi's	https://klimaan.be/project/klimavelo/
	Mobiliteitscampagne	

Personenvervoer

Met personenvervoer wordt het vervoer van personen per auto/bus bedoeld die vanwege leeftijd of een beperking tijdelijk of chronisch te maken hebben met beperking in hun mobiliteit en daardoor niet zelfstandig kunnen reizen (met uitzondering van het openbaar vervoer). Het gaat hier dus bijvoorbeeld om busjes voor het vervoer van personen met een beperking, taxi's voor vervoer van ouderen van en naar de zorgorganisatie, enz.

Een overzicht van deze en andere maatregelen is te vinden in onderstaande tabel.

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
MINDER KILOMETERS	Ritplanningssysteem	
	Combineer personenvervoer van meerdere personen of zorgorganisaties	
	carpoolen	
ALTERNATIEF VERVOER	Vervoer met fiets (tandem, bakfiets, etc.)	
	Pendeldienst naar OV-knooppunt, P&R of transferium	
ZUINIG RIJDEN	Band op spanning	https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/auto-op-diesel-benzine-of-gas/hou-je-autobanden-op-spanning/#:~:text=Minder%20brandstof%20en%20minder%20slijtage,microplastics
	Energiezuinige rijstijl (Het Nieuwe Rijden)	https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/auto-op-diesel-benzine-of-gas/zuinig-rijden/
WAGENPARK VERNIEUWEN	vervanging wagenpark door schone en zuinige auto's	https://ecoscore.be/

Goederenvervoer

Als de zorgorganisatie het vervoer van goederen naar en van de instelling in eigen beheer heeft, moet dit ook worden meegenomen in de monitoring.

	MAATREGEL	GOOD PRACTICE
MINDER KILOMETERS	Acquireer retourvracht	
	Verhoog belading van ladingdragers	
	Verminder beleveringsfrequentie	
	Vaste leverdagen per regio	
	Bundelen van goederenvervoer	
	Ritplanningssysteem	
	Specifiek voor Brussel	Stel een bedrijfsleveringsplan op
ALTERNATIEF VERVOER	Modal shift	
	Vrachtfiets (evt. elektrisch) als bestelwagen	
	Alternatieven voor intern goederenvervoer	UPC Duffel: Voedingsdienst rijdt op het domein met elektrische trekker. Stewards met een "golfkar".
ZUINIG RIJDEN	Band op spanning	
	Verklein de rol- en luchtweerstand van voertuigen	
	Routeplanning en/of navigatie goederenvervoer	
	Energiezuinige rijstijl (Het Nieuwe Rijden)	https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/auto-op-diesel-benzine-of-gas/zuinig-rijden/

Subsidies en financiële regelingen

Er zijn verschillende subsidies en financiële regelingen beschikbaar voor het verduurzamen van het vervoer van zorgorganisaties. Hieronder bieden we enkele links naar relevante websites.

Let op: subsidies kunnen wijzigen, en sommige kunnen aflopen of er kunnen nieuwe bijkomen. Het is daarom altijd verstandig om zelf te onderzoeken of de maatregelen in aanmerking komen voor subsidies.

Pendelfonds

Het Pendelfonds is een subsidieprogramma van de Vlaamse overheid dat gericht is op het bevorderen van duurzaam woon-werkverkeer. Het doel is om het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer te stimuleren, waardoor het aandeel van de auto in woon-werkverkeer vermindert. Het programma verloopt via oproepen en is gericht op werkgevers die mobiliteitsoplossingen willen implementeren.

Voor meer details en om op de hoogte te blijven van nieuwe oproepen, kunt u terecht op de officiële website van het Pendelfonds:

[Pendelfonds | Vlaamse overheid](#)

Subsidiedecreet Mobiliteitsverenigingen en -projecten

Dit decreet biedt subsidies voor verenigingen en projecten gericht op duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid. De steun kan oplopen tot 75% van de directe kosten, met een maximum van 50.000 euro per project. Er is niet elk jaar een nieuwe oproep. Dus hou ook hiervoor de website in de gaten:

[Mobiël Vlaanderen - Subsidiedecreet mobiliteitsverenigingen en -projecten](#)

Laten proeven van duurzame vervoermiddelen

De Testkaravaan ([Oost-](#) en [West-Vlaanderen](#)) en het [Proefaanbod](#) voor de Antwerpse vervoerregio, bieden bedrijven de mogelijkheid om gratis duurzame vervoermiddelen, zoals elektrische fietsen, te testen. Dit initiatief is bedoeld om werknemers te stimuleren om duurzamer te reizen en alternatieven voor de auto te overwegen. Het is een handige manier voor organisaties om te experimenteren met duurzame mobiliteitsopties zonder vooraf grote investeringen te doen.

Subsidiemanager

Subsidiemanager is een platform dat organisaties, waaronder zorginstellingen en lokale besturen in België, helpt om subsidies efficiënt te vinden, beheren en monitoren. Het biedt een gebruiksvriendelijke tool die subsidiezoektochten afstemt op de voorkeuren en geografische ligging van de gebruiker, waardoor het proces eenvoudiger en minder tijdrovend wordt.

Er zijn verschillende betaalde pakketten en diensten beschikbaar op het platform, afhankelijk

van de behoeften van de organisatie. Ook worden opleidingen en sessies aangeboden, zoals een introductie in subsidiemanagement, waarvoor inschrijvingskosten gelden.

[Subsidiemanager - Vind en beheer vlot subsidies | Subsidiemanager](#)

Subsidedatabank duurzame mobiliteit

De Subsidedatabank Duurzame Mobiliteit van VLAIO (Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen) biedt een overzicht van subsidies en (para)fiscale voordelen die gericht zijn op het bevorderen van duurzame mobiliteit. Deze subsidies kunnen onder andere betrekking hebben op:

- Gecombineerd vervoer (bijvoorbeeld het combineren van verschillende vervoermiddelen zoals fiets, auto, en openbaar vervoer).
- Vervoer via spoor- of waterweg, wat vaak duurzamer is dan wegvervoer.
- Verduurzaming van het wagenpark, zoals het aanschaffen van elektrische voertuigen of hybride voertuigen.

[Duurzame bedrijfsmobiliteit: steun | VLAIO](#)

Andere bronnen:

- Lokale initiatieven: contacteer de lokale overheid.
- [subsidedatabank VLAIO](#)
- [federale initiatieven](#)

Nuttige links

Hieronder geven we een niet-exhaustief overzicht van nuttige links m.b.t. duurzame mobiliteit.

BELEID

- <https://www.vlaanderen.be/departement-mobiliteit-en-openbare-werken/beleidsthemas/vlaamse-mobiliteitsvisie-2040>
- Wet- en regelgeving Duurzame Mobiliteit in België : <https://mobilit.belgium.be/nl/duurzame-mobiliteit/wetgeving-en-regelgeving>
- [Duurzame mobiliteit | Vlaanderen.be](#)
- [Fietsbeleid | Vlaanderen.be](#)
- Het masterplan Fiets: [Masterplan Fiets | Vlaanderen.be](#)

SUBSIDIES

Zie ook hoofdstuk “Subsidies en financiële regelingen”, pag 27.

- [Duurzame bedrijfsmobiliteit: steun | VLAIO](#)
- [Duurzaam woon-werkverkeer steun | VLAIO](#)
- [Pendelfonds | Vlaamse overheid](#)

MOBILITEITSORGANISATIES

Overkoepelend

- [Netwerk Duurzame Mobiliteit](#)
- [Hoppin](#)
- [Way To Go](#)
- [Bond Beter Leefmilieu](#)
- [Inter](#)
- [Fietzersbond](#)
- [Mobiël21](#)
- [Mpact](#)
- [Trein Tram Bus](#)

- [Voetgangersbeweging](#)
- [Mora](#)
- [Ecoswitch](#)
- [Fietsberaad](#)

Regionaal

- West-Vlaanderen: [Treffik](#)

Bedrijven

- [Traject](#)
- [Sweco](#)
- [Tractebel](#)
- [Rebelgroup](#)
- [Arcadis](#)
- [Stimular](#)
- [Muto](#)
- [Vectris](#)

Apps

- [Skipr](#)
- [Olympus](#)
- [Mbrella](#)
- [Movemove](#)

Deelmobiliteit

- Wagen
 - » [BattMobility](#)
 - » [Cambio](#)
 - » [Coopstroom](#)
 - » [Claus2you](#)
 - » [Dégage](#)

- » [Dott](#)
- » [Mobile Share](#)
- » [Share Mobilize](#)

- Fiets

- » [Bird](#)
- » [Blue bike](#)
- » [Mobit](#)
- » [Donkey](#)
- » [Hoppy](#)

